

T.C.
KALKINMA BAKANLIĞI
Özel Kalem Müdürlüğü

7/35907
G.K. 74

Sayı : 43728771-610.00- 1031
Konu : 7/35907 Esas Sayılı Yazılı Soru Önergesi

ÇOK İVEDİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

10 MART 2014

İlgi: TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığının 30.12.2014 tarihli ve 43452547-120.07-157099 sayılı yazısı.

İlgi yazıyla, İzmir Milletvekili Sayın Alaattin YÜKSEL'in tarafıma tevcih ettiği 7/35907 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevaplandırılması talep edilmektedir.

Söz konusu yazılı soru önergesiyle ilgili cevap ekte yer almaktadır.

Gereğini arz ederim.

Cevdet YILMAZ
Bakan

EKLER :

1- Soru önergesine ilişkin cevaplar
(5 sayfa)

Adres: Necatibey Cad. No:110/A-06100 Yücetepe-ANKARA

Telefon: +90 (312) 294 50 00 - 294 50 95 - 294 50 97

Faks: +90 (312) 294 69 77

Elektronik Ağ: <http://www.kalkinma.gov.tr>

sozdemir@kalkinma.gov.tr

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.

Evrak teyidi <https://kbeb.kalkinma.gov.tr/Sorgu> adresinden 9DDH-9MN7-88YN kodu ile yapılabilir.

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN ALAATTİN YÜKSEL'İN YÖNELTTİĞİ 7/35907 ESAS
SAYILI YAZI SORU ÖNERGESİYLE İLGİLİ CEVAPLAR**

Soru 1) TÜİK başka kurumlar adına da araştırma yapabilmekte midir? Bugüne kadar hangi kurumlar adına araştırma yapmıştır?

Cevap 1) Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) başka kurumlarla işbirliği içinde araştırmalar yapabilmektedir. TÜİK'in son 5 yıl içinde (2009-2013) diğer kurumlar adına yaptığı ve birlikte yürüttüğü araştırmalar aşağıda sunulmaktadır.

Araştırma Adı	Araştırma Yapılan Kurum/Kuruluş Adı	Birlikte Araştırma Yürütülen Kurum/Kuruluş Adı
1. Çıkış Yapan Ziyaretçiler Anketi		Kültür ve Turizm Bakanlığı, T.C. Merkez Bankası
2. Vatandaş Giriş Anketi		Kültür ve Turizm Bakanlığı, T.C. Merkez Bankası
3. Bavul Ticareti Anketi		Kültür ve Turizm Bakanlığı, T.C. Merkez Bankası
4. Hanehalkı Yurtiçi Turizm Araştırması		Kültür ve Turizm Bakanlığı
5. Türkiye'de Dini Hayat Araştırması	Diyanet İşleri Başkanlığı	
6. Sosyal Yardım Yararlanıcılarının Belirlenmesine Yönelik Puanlama Formülünün Geliştirilmesi (Puan) Projesi	TÜBİTAK	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü), TÜBİTAK
7. Tüketici Güven Endeksi (Tük. Eğilim Anketi)		T.C. Merkez Bankası
8. İşyerleri Eğilim Anketi		Avrupa Komisyonu Ekonomik ve Mali İşler Genel Müdürlüğü
9. Mobilyacılık Sektörü Araştırması Anketi	Çukurova Kalkınma Ajansı	
10. Kastamonu Kenti Açık ve Yeşil Alanların Yaşam Kalitesine Etkisi Anketi	Kastamonu Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	
11. Hanehalkı İşgücü Pilot Çalışması (İLO)	Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)	
12. Marka Bilinirliği Algı Araştırması Anketi	Güney Marmara Kalkınma Ajansı	
13. Küresel Yetişkin Tütün Araştırması	Dünya Sağlık Örgütü	
14. Teknopark İhtiyacının Belirlenmesi Anketi	Celal Bayar Üniversitesi	
15. OKA Tanınırlık Anketi	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı	
16. Manisa İli Zeytinyağı Üretiminde Sürdürülebilirliğin ve Rekabetin Güçlendirilmesi Anketi	Manisa Ticaret Odası	
17. Ulusal Kalite Hareketi Kapsamında İyileştirmeye Açık Alanların Tesbiti	Güney Marmara Kalkınma Ajansı	
18. İnsan Hareketliliğinin İşgücü Piyasasına Etkisi	Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü	

19. Antalya İşgücü Piyasası Araştırması	Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)	
20. Kadın İstihdam Araştırması	Trabzon Valiliği	
21. Birleşmiş Milletler Ortak Programı, Herkes İçin İnsana Yakışır İş: "Ulusal Gençlik İstihdam Programı ve Antalya Pilot Bölge Uygulaması " GÖÇ ve İSTİHDAM "	Uluslararası Göç Örgütü (IOM)	
22. Güney Marmara Kalkınma Ajansı Kredi Destek Yararlanıcıları Memnuniyet Araştırması	Güney Marmara Kalkınma Ajansı	
23. Çocuk İşgücü Anketi Pretest Aşaması	Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)	
24. İzmir İl Özel İdaresi Bilinirlik Araştırması	İzmir İl Özel İdaresi	
25. İZKA Marka Bilinirliği Araştırması	İzmir Kalkınma Ajansı	
26. İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)Yatırım Ortamı Değerlendirme Araştırması	İzmir Kalkınma Ajansı	
27. İZTO İzmir İşgücü Piyasası Araştırması	İzmir Ticaret Odası	
28. İZKA 2008 Mali Destek, Yararlanıcı Memnuniyeti Araştırması	İzmir Kalkınma Ajansı	
29. İZKA Etki Analizi Araştırması	İzmir Kalkınma Ajansı	
30. İZKA Yenilik Stratejisi Araştırması	İzmir Kalkınma Ajansı	
31. İzmir İli Doğrudan Yabancı Sermayeli Girişimlerin Yatırım Ortamı Araştırması	İzmir Kalkınma Ajansı	
32. Manisa İli AR GE Kapasitesi ve Teknokent İhtiyacının Belirlenmesi	Celal Bayar Üniversitesi	

Soru 2) Diyanet İşleri Başkanlığı anket yaptırmak için, öncelikle hangi TÜİK yetkilisiyle resmi görüşme yapmıştır? Diyanet İşleri Başkanlığı'nın TÜİK'i, tercih etme nedeni sizce nedir? Bu tercihte TÜİK anketlerine yanıt verme zorunluluğunun bir etkisi olmuş mudur?

Cevap 2) "Türkiye'de Dini Hayat Araştırması" Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu arasında yapılan protokol çerçevesinde gerçekleştirilmiş bir çalışmadır. Protokol kurumların en üst düzey yöneticileri tarafından imzalanmıştır. TÜİK, kurulduğu 1926 yılından bu yana istatistik üretmek için anketler ile alandan veri toplayan bir kurumdur. Türkiye düzeyinde istatistik üretebilmek amacıyla taşra teşkilatlanmasını da buna göre yapmıştır. Anket öncesi hazırlıkları, anket uygulaması ve anket sonrası analiz ve değerlendirme süreçlerinde, işin uzmanı tecrübeli bir kadroya sahiptir. Gerçekleştirilen anketlerle ilgili her türlü kayıt ve doküman TÜİK'in gizlilik ilkelerine uygun olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenlerden ötürü tercih edilen bir kurumdur.

Bu araştırma, TÜİK'in diğer araştırmalarından farklı olarak gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmiş olduğundan, sözkonusu tercihin nedeninin "TÜİK anketlerine yanıt verme zorunluluğu" olması söz konusu değildir.

Araştırmanın alan çalışmasında, anketörler tarafından araştırmanın amacı anlatılmış ve soru kağıdının ilk sayfasında yer alan aşağıdaki ifadeler hanehalkı bireylerine okunmuştur.

“Bu anket, Türkiye’de dini hayata ilişkin araştırma yapmak amacıyla yapılmaktadır. 10.11.2005 tarih ve 5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanunu uyarınca sizlerden toplanan bilgiler gizli kalacak olup, istatistik dışında başka hiçbir amaçla kullanılamaz, açıklanamaz, ispat aracı yapılamaz. Örneğe çıkan hanehalkı fertlerinin sorulara cevap vermeme hakkı bulunmakta olup, ankete katılmak istemeyen veya ankete katılıp bazı sorulara cevap vermek istemeyen fertler hiçbir şekilde zorlanamaz”.

Soru 3) Anayasa Mahkemesinin, TÜİK’in “din ve kanaatleri ölçmek” dışında her türlü araştırma yapabileceğine ilişkin kararından haberdar mısınız? Bu durumda anayasal suç işlemiş TÜİK yetkilileri hakkında soruşturma açmayı düşünüyor musunuz?

Cevap 3) TÜİK 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu hükümlerine göre faaliyet gösteren, bu Kanunda görev tanımları yapılmış, resmî istatistiklerin üretilmesinden ve koordinasyonundan sorumlu bir kamu kurumudur. Ayrıca, ulusal ve uluslararası kurumların talepleri üzerine çeşitli araştırmalar yapmak ve ihtiyaç duyulan alanlara ilişkin veri üretmek de Kurumun görevleri arasındadır.

Kurumumuz tarafından 5429 sayılı Kanun hükümleri uyarınca araştırmalara cevap vermeyen hane ve işyerlerine uygulanan idari para cezaları nedeniyle, ilgililer tarafından Mahkemelere başvurulması üzerine, bazı yerel Mahkemelerce Türkiye İstatistik Kanununun 8. maddesi ile 54. maddesinin Anayasa’nın Başlangıcı ile 2., 5., 10., 11., 12., 13., 17., 19., 20., 24. ve 25. maddelerine aykırılığı iddiasıyla ve anılan Kanun hükümlerinin iptaline karar verilmesi talebiyle Anayasa Mahkemesine müracaat edilmesi üzerine, Yüksek Mahkemenin 12.10.2011 tarihli ve Esas: 2010/12, Karar: 2011/135 sayılı Kararıyla özetle; “İtiraz konusu kurallarla istatistiklerin kamu yararı için önemi dikkate alınarak bireylere mecburi ve ücretsiz kamusal bir külfet yüklenmiştir. Karşılaştırmalı hukukta da bazı ülkelerde bireylere istatistik amaçlı bilgi verme yükümlülüğü getirildiği görülmektedir. Modern bir devlette kamu hizmetlerinin planlanması ve kamu güvenliğinin sağlanabilmesi için bireylerin kendileriyle ilgili pek çok bilgiyi kamu otoritelerine verme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu bilgilerin istatistik amacıyla toplanmış olması bilgi toplamayı kendiliğinden Anayasa’ya aykırı hale getirmez. ... Anayasa’nın 20. maddesinde herkesin özel hayatına ve aile yaşayışına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu; 24. maddesinde kimsenin dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı; 25. maddesinde de herkesin düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahip olduğu, her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimsenin düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bunlar gibi, Anayasanın diğer maddelerinde güvence altına alınan hak ve ödevler gözetilerek bilgi talep edilebilecektir. İstenilen bilgilerin bu nitelikte olduğunu düşünen istatistikî birimler, nedenini açıklayarak bilgi vermekten kaçınabileceği gibi haklarında idari para cezası uygulanması halinde buna itiraz ederek istenilen bilginin temel haklarını ihlal edecek nitelikte olduğunu mahkemeler önünde de ileri sürebilirler.” denilmektedir.

5429 sayılı Kanun’un 54. maddesinin ikinci fıkrasında, istatistikî birimlerin kendilerinden istenen bilgileri geçerli bir mazereti olmaksızın belirlenen şekil ve sürede, eksiksiz ve hatasız olarak vermek zorunluluğuna uyulmaması idari para cezası yaptırımına bağlanmıştır. Bu durumda dava konusu iki hüküm birlikte değerlendirildiğinde bireylerin temel haklarının korunmasının idari ve adli makamların sorumluluğuna bırakıldığı görülmektedir. İdari makamlar bireyin temel haklarını ihlal edecek şekilde bilgi talep etmeme yükümlülüğündedirler. “İdari makamların bu ödevini yerine getirmemesi halinde istatistikî birimler haklarını yargı makamları önünde arayabileceklerdir. Bu durumda itiraz konusu kurallarla bireyin hakları ile kamu yararı arasında makul bir denge kurulduğu ve bireylerin haklarına ölçüsüz bir müdahaleye izin verilmediği anlaşıldığından Anayasanın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırılık görülmemiştir.” gerekçesiyle, 5429 sayılı Kanunun ilgili hükümlerinin Anayasaya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

TÜİK tarafından Resmi İstatistik Programı kapsamında yapılan araştırmalara cevap verilmesi konusunda 5429 sayılı Kanunun yukarıda belirtilen hükümleri uyarınca yasal zorunluluk bulunmaktadır. Ancak Türkiye’de Dini Hayat Araştırması, Anayasa’nın 24. maddesinde yer alan, kimsenin dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı yolundaki hüküm dikkate alınarak uygulanmış ve gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmiştir. Başka bir ifadeyle, bu ankete cevap vermek istemeyenlerle anket yapılmamıştır. Ayrıca ilgili Anayasa hükmü ve toplumun konuya ilişkin hassasiyeti de dikkate alınarak, ankette ad ve soyad, T.C. kimlik numarası vb. kişisel bilgileri ortaya çıkaracak herhangi bir bilgi alınmamış ve kişilerin cevap vermek istemediği sorular boş geçilmiştir. Diğer taraftan bu araştırma ile derlenen bilgiler; 5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanunu hükümleri gereği gizli kalacak olup, istatistik dışında başka hiçbir amaçla kullanılamaz, açıklanamaz, ispat aracı yapılamaz.

Açıklanan durum karşısında, TÜİK yetkililerinin anayasal suç işlediği iddiası doğru değildir.

Soru 4) Milliyet Gazetesi yazarı Defne Samyeli’nin özel yaşamın gizliliğine aykırı bulduğu için anketi yanıtlamayı reddetmesi üzerine, kendisi TÜİK tarafından idari para cezası kesilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Cevap 4) 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanununun 7. maddesinde; Kurumun, görev alanına giren konularla ilgili sayım ve araştırmalarda, istatistik üretimi için gerekli gördüğü her türlü ortamdaki veri ve bilgiyi, tüm istatistikî birimlerden, Başkanlıkça belirlenen şekil, süre ve standartlarda doğrudan isteme yetkisine sahip olduğu hükme bağlanmıştır. Kurumumuz, gerektiğinde verilen veri veya bilgilerin doğruluğunu araştırmaya, kontrol etmeye, ilgililerden ek bilgi ve belge istemeye de yetkilidir.

Anılan Kanunun 8. maddesinde ise istatistikî birimlerin, ülkenin ekonomi, sosyal, demografi, kültür, çevre, bilim, teknoloji ve ihtiyaç duyulan diğer alanlardaki resmi istatistikleri üretmek üzere, Anayasa’da belirlenen temel haklar ve ödevler çerçevesinde, kendilerinden istenen veri veya bilgileri, Kurumun belirleyeceği şekil, süre ve standartlarda eksiksiz ve doğru olarak ücretsiz vermekle yükümlü oldukları belirtilmiştir.

Aynı Kanunun “İdarî para cezaları” başlıklı 54. maddesinin ikinci fıkrasında da; Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı veya kurum ve kuruluşlar tarafından Resmî İstatistik Programı kapsamında istenen bilgileri, geçerli bir mazereti olmaksızın belirlenen şekil ve sürede vermeyen veya eksik veya hatalı verenler, bir kereye mahsus olmak üzere uyarılarak yedi gün içerisinde bilgileri vermeleri veya eksik ve hataları gidermelerinin istenileceği, bu uyarıya rağmen, bilgileri hiç vermeyen veya talep edildiği hâlde eksikleri gidermeyen ve hataları düzeltmeyen gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişilerinin organ ve temsilcileri hakkında, fiilin;

a) Hanehalkı veya bireylerle yapılan araştırmalarda işlenmesi durumunda beşyüz (2013 yılı için 923) Türk Lirası,

b) Hane halkı veya bireyler dışında kalan diğer istatistikî birimlerle (işyerleri, şirketler vb.) yapılan araştırmalarda işlenmesi durumunda binbeşyüz (2013 yılı için 2195) Türk Lirası,

c) Sayımlarda işlenmesi durumunda ikibin (2013 yılı için 3714) Türk Lirası, idarî para cezası uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Belirtilen Kanun hükümleri gereğince, Kurumumuz tarafından Resmî İstatistik Programı kapsamında istenen bilgileri, geçerli bir mazereti olmaksızın vermeyen kişiler hakkında idarî para cezası uygulanmaktadır. Resmi İstatistik Programında yer alan Hanehalkı Bütçe Anketi örneğine çıkan adı geçen kişi hakkında yapılan işlem de ilgili Kanun hükümlerinin uygulanmasından ibarettir.

Sayın SAMYELİ'nin oturduğu adresin istatistiksel tekniklere göre "örnek hane" olarak belirlendiği Hanehalkı Bütçe Anketi, Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2013 yılı içinde uyguladığı 74 araştırmadan biridir. Anketten elde edilen sonuçlar, hanehalklarının harcama kalıplarında meydana gelen yapısal değişikliklerin izlenmesinde, tüketici fiyat indekslerinde kapsanan mal ve hizmet sepetinin içeriği ve ağırlıklarının belirlenmesi ve güncelleştirilmesinde, yoksulluk sınırı, gayri safi yurtiçi hasıla ve asgari ücret vb. hesaplamalarda kullanılmaktadır.

Anketin diğer ülkelerde de uygulanan yöntemi gereğince; örnek hanehalklarından anket ayı içerisinde yaptıkları tüm harcamaları, kendilerine bırakılan kayıt defterine kaydetmesi istenmekte, hanehalkı tarafından yapılan harcama kayıtlarının eksiksiz olmasını sağlayabilmek amacıyla da her anketör ay içinde 6 örnek hanehalkını ortalama 6-7 defa ziyaret etmektedir. Ankette örnek hanehalklarının özel yaşamın gizliliğine aykırı herhangi bir soru yer almamakta olup, hanehalklarının sosyo-ekonomik yapısını tespit etmeye yönelik sorulardan elde edilen bilgilerin gizliliği Türkiye İstatistik Kanunu ile teminat altına alınmıştır.

Soru 5) Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), anketlerine katılmayan kişi ve kurumlara bugüne kadar ne kadar para cezası kesilmiştir."

Cevap 5) 2005 yılında yürürlüğe giren 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanununun, "İdarî para cezaları" başlıklı 54. Maddesi gereğince TÜİK tarafından Resmî İstatistik Programı kapsamında istenen bilgileri, geçerli bir mazereti olmaksızın vermeyen kişiler hakkında idarî para cezası uygulanmaktadır.

2005-2013 yılları arasında söz konusu kanun kapsamında toplam 2385 idari para cezası uygulanmıştır. Bu cezaların 2056'sı tüzel kişilere, 329'u ise gerçek kişilere uygulanmıştır. Söz konusu tarihler arasında uygulanan idari para cezası toplam 2.887.911 TL'dir. Bu tutarın 2.671.158 TL'si tüzel kişilere, 216.753 TL'si ise gerçek kişilere uygulanmıştır."

Soru 6) Anketin içeriğindeki sorular anayasal laiklik ilkesiyle örtüşmekte midir? Anket soruları Anayasa'nın 24. Maddesinde yer alan: "Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir... Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz" hükmüyle güvence altına alınmış olan din ve vicdan hürriyetine aykırı değildir? Bu tür anketlerin TÜİK tarafından yapılmasını uygun buluyor musunuz?

Cevap 6) Türkiye'de Dini Hayat Araştırması, Anayasa'nın 24. maddesinde ifade edilen, "kimsenin dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı" hükmü gereğince, zorunlu (mecburi) değil, gönüllülük esasına göre uygulanmıştır. Başka bir anlatımla, kişiler bu ankete katılmak ve yöneltilen sorulara cevap vermek konusunda hiçbir şekilde zorlanmamış, katılmak istemeyenlerle anket yapılmamıştır. Nitekim Dini Hayat Araştırması Soru Kağıdının başında da aynen; "Örneğe çıkan hanehalkı fertlerinin sorulara cevap vermeme hakkı bulunmakta olup, ankete katılmak istemeyen veya ankete katılıp bazı sorulara cevap vermek istemeyen fertler hiçbir şekilde zorlanamaz." açıklamasına yer verilmiştir. Diğer yandan ilgili Anayasa hükmü dikkate alınarak, ankette ad ve soyad, T.C. kimlik numarası vb. kişisel bilgileri ortaya çıkaracak herhangi bir bilgi alınmamış ve kişilerin cevap vermek istemediği sorular boş geçilmiştir.

Belirtilen nedenlerle, yapılan uygulamanın din ve vicdan hürriyetine aykırı olmadığı düşünülmektedir.